

ANDRAGOGO PARAMA / PAGALBA BESIMOKANTIESIEMS INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ ASPEKTU

Gitana Tolutienė¹, Rūta Marija Andriekienė², Vaidas Stankus³

ANOTACIJA

Straipsnyje analizuojama problema – kokios andragogo taikomos informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) paramos / pagalbos formos, būdai laiduoja besimokančiojo sėkmę. Tyrimo objektas – IKT grįsta parama / pagalba suaugusiems besimokantiejiems. Pateikiamas autorių sukurtas IKT grįstas andragogo paramos / pagalbos besimokančiajam teikimo modelis, pristatomi besimokančiųjų požiūriai į paramos / pagalbos teikimą IKT aspektu Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institute. Apibendrinta teorinė ir empirinio tyrimo analizė parodė, jog sėkmingą andragoginę – ypač profesionaliąją – veiklą lemia žmonių raidos, bendravimo savitumų, mokymosi ypatumų ir sąlygų išmanymas. Studijose taikant IKT, svarbiausią vietą turi užimti mokymasis, o ne pačios IKT. Jos padeda studijuoti, kai naudojamos tinkamu laiku, tinkamu būdu, tinkamoje aplinkoje. Pagrindinis iššūkis andragogui – gebėti derinti technologijas ir didaktikos principus, nes IKT yra tik pagalbinė priemonė, skatinanti besimokančiojo motyvaciją ir kūrybišką mokymąsi, o šiame procese svarbiausia kurti ir pritaikyti mokymosi turinį, paramos / pagalbos formas, būdus, atliepiant besimokančiojo poreikius, ne tik individualizuojant mokymosi turinį, bet ir paramai / pagalbai naudojant įvairias IKT. Jas galima naudoti konsultavimo, informavimo, mokymosi, pažangos sekimo ir kt. reikmėms.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: andragogas, parama / pagalba, besimokantysis, informacinės ir komunikacinės technologijos, nuotolinės studijos, virtuali mokymosi sistema.

- ¹ Gitana Tolutienė – socialinių mokslų (edukologija) daktarė, Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto Andragogikos katedros docentė. Mokslinių interesų sritys: andragogikos teorija ir praktika, andragogų dėstytojų profesionalumo tobulinimas, andragogo veiklos realizavimo sritys.
- ² Rūta Marija Andriekienė – socialinių mokslų (edukologija) daktarė, Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto Andragogikos katedros profesorė. Mokslinių interesų sritys: švietimo kokybės valdymas, vadyba, besimokančios organizacijos vadyba, projektų vadyba.
- ³ Vaidas Stankus – andragogikos magistras, informatikos bakalauras, programuotojas kompiuteriams (profesinis bakalauras), Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų instituto lokalaus tinklo administratorius, informacinių sistemų inžinierius. Mokslinių interesų sritys: informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas suaugusiųjų švietimo, andragogo paramos / pagalbos veiklos srityse.

Išvadas

Vienas svarbiausių veiksnių, pastaraisiais metais lemiančių pokyčius kuriant mokymosi visą gyvenimą, studijų auštosiose mokyklose aplinką, yra intensyvus informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) diegimas. Tai lemia tiek bendros visų veiklos sričių kompiuterizavimo tendencijos, tiek pačių universitetų poreikiai modernizuoti studijų, mokymosi aplinką. Šiems tikslams skiriamos didžiulės lėšos, kuriamos specialios infrastruktūros. Šiandien visi Lietuvos universitetai turi interneto sistemas, kompiuterizuotas auditorijas ir bibliotekas, gali naudotis Lietuvos nuotolinio mokymo tinklo, kuriame sukaupta daugiau kaip 1 500 nuotolinio mokymo kursų, ir kitomis paslaugomis. Brangių naujų technologijų diegimas reikalauja parengti ir joms pritaiktą studijų aplinką. Šios problemos analizuojamos nuotolinių studijų kontekste, kai įvairios technologijos yra pagrindinė studijų organizavimo forma, o dėstytojai turi įvertinti šias technologijas ir spręsti problemas, kurių negalima išspręsti kitomis technologinėmis priemonėmis.

Analizuojant IKT diegimą studijose, reikėtų atsižvelgti į tai, jog svarbiausias studijų organizatorius ir pagrindinis žinių šaltinis tebėra dėstytojas, o technologijos – tai pagalbinė priemonė, kurią jis, siekdamas užsibrėžtų tikslų, turi gebėti efektyviai naudoti. Vertinant mokymuisi naudojamų IKT priemonių efektyvumą, privalu vadovautis visų studijų proceso dalyvių (studentų, dėstytojų ir administracijos) interesais, kurie yra nevienodi. Studentams svarbu turėti galimybę patiems dalyvauti studijų organizavimo procese, naudotis moderniomis mokymosi priemonėmis ir gauti kokybiškas žinias. Dėstytojai ir universitetų administracija turėtų sudaryti sąlygas šiems studentų poreikiams tenkinti, tačiau derėtų suvokti ir dėstytojų bei administracijos interesus, kurių negalima nepaisyti. Didesni studentų poreikiai, naujų technologijų įvaldymas ir joms pritaikytos studijų medžiagos parengimas reikalauja daugiau dėstytojų darbo sąnaudų, todėl jiems svarbi tampa šių sąnaudų mažinimo ir kompensavimo problema. Administracijai svarbūs mokymo infrastruktūros palaikymo ir mokymo proceso organizavimo kainų klausimai. Be to, dar reikėtų atsižvelgti į specifinius studijų dalyko poreikius, turimą IKT taikymo patirtį, finansines institucijos galimybes ir kt. veiksnus.

Daugelis Lietuvos ir užsienio mokslininkų (Baziukė ir kt., 2013; Vilkonis ir kt., 2012; Jahnke ir kt., 2012; Collins ir kt., 2012; Perrin, 2010; Lawless, 2009; Targamadzė ir kt., 2010; Dagienė ir kt., 2008; Clark ir kt., 2007; Hill, 2006; ir kt.), tyrę IKT naudojimą mokymosi procese, teigia, jog nuotolinis mokymasis daugeliu atvejų užtikrina mokymosi galimybių sukūrimą besimokančiajam, t. y. mokymosi pasiekiamumą bei autonomiško ir individualizuoto mokymosi principų įgyvendinimą. IKT įtraukimas labai veikia dėstytojų tapatybę, keičia mokymo ir mokymosi supratimą, kelia aukštesnius reikalavimus akademinei praktikai ir aukštajam išsilavinimui. Dėstytojams privalo įgyti naujų mokymo ir mokymosi įgūdžių, ypač susijusių su

IKT bei medžiagos pateikimu ir patirties dalijimusi (Abromavičienė ir kt., 2013). Planuojant ir organizuojant nuotolinio mokymosi turinį, pagalbą, svarbiausia yra andragogų dėstytojų tinkamas pasirengimas, kompetencija, teigiama nuostata, palankios sąlygos darbui. Taigi svarbu ne tik efektyviai naudoti IKT, bet ir ieškoti efektyviausių mokymo(si) proceso organizavimo, paramos / pagalbos teikimo būdų, stiprinant suaugusiųjų mokymosi motyvaciją, padedant įveikti mokymosi procese kylančius sunkumus, skatinant savarankišką mokymąsi, kuriant mokymosi visą gyvenimą aplinką.

Nesunku pastebėti, jog šiandien sparčiai kintančios technologijos keičia tradicinio mokymo paradigmą ir jo dalyvių vaidmenis, daugiau atsakomybės suteikiant besimokančiajam. Taigi andragogui reikia išsiugdyti naują požiūrį į besimokantįjį ir mokymosi procesą, būtinas kompetencijas, kad mokymas būtų perkeliamas į mokymąsi ir besimokančiojo atsakomybės prisiėmimą už mokymosi eigą ir rezultatus. Visa tai įpareigoja andragogą būti kūrybišką, gebėti patarti, padėti, konsultuoti, sekti pažangą, ieškoti naujų mokymosi būdų naudojant IKT, interneto galimybes.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, nepavyko rasti tyrimų, analizuojančių, kokios yra andragogo paramos / pagalbos teikimo besimokančiajam galimybės IKT aspektu. Todėl keliama *mokslinė problema* – kokios IKT grįstos andragogo taikomos paramos / pagalbos formos, būdai laiduoja besimokančiojo sėkmę.

Tyrimo objektas – IKT grįsta parama / pagalba suaugusiam besimokančiajam.

Tyrimo tikslas – teoriniu ir empiriniu aspektais išanalizuoti ir išskirti andragogo paramos / pagalbos besimokančiajam formas, būdus IKT aspektu.

Tyrimo uždaviniai: 1) atlikti teorinę analizę paramos / pagalbos suaugusiam besimokančiajam IKT aspektu; 2) ištirti besimokančiųjų požiūrį į andragogo paramos / pagalbos teikimą IKT aspektu.

Tyrimo metodai: 1) teorinė analizė, siekiant išanalizuoti įvairių mokslininkų požiūrį į paramą / pagalbą besimokantiesiems IKT aspektu; 2) modeliavimas, siekiant numatyti andragogo paramos / pagalbos besimokančiajam formas ir būdus; 3) apklausa – klausimynas besimokantiesiems, siekiant ištirti jų požiūrį į paramos / pagalbos teikimą IKT aspektu Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institute.

1. Informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis grįstos paramos / pagalbos taikymas studijų procese

Spartėjanti IKT kaita, didėjantis išmaniųjų mobiliųjų įrengimų populiarumas ir naudojimo galimybės, internetu atsiveriantis pasaulis kelia iššūkius ir suaugusiųjų švietimui. Besimokantiesiems kyla klausimų, kaip, kur ir kada mokytis; kaip gebėti pasirinkti reikiamą medžiagą informacijos gausoje; kiek besimokantysis tampa atsakingas už savo siekiamus rezultatus? Andragogui gi rūpi, kaip padėti mokytis; kokius

mokymo būdus ir metodus taikyti; kaip tinkamai panaudoti IKT ir t. t. Taigi visa tai keičia didaktinę situaciją ir sudaro sąlygas keistis jos dalyviams.

Svarbu tinkamai įvertinti IKT taikymo studijų procese svarbą. Naudojant mokomąsias programas, mokymo procesą galima individualizuoti, kai mokomosios medžiagos kiekį ir mokymosi tempą kiekvienas besimokantysis pasirenka pagal savo sugebėjimus. Ypač plačias perspektyvas atveria daugialypių (multimedijų) sistemų naudojimas (Dagienė ir kt., 2008).

D. Abromavičienė, M. Teresevičienė ir kt. (2013) įžvelgia, jog IKT grįstas mokymas suteikia besimokančiajam pasirinkimą, patogumą ir individualumą, mokymosi lankstumą. Vienas esminių ir ryškiausių šio mokymosi privalumų šiais laikais yra lankstumas, leidžiantis pasirinkti, kada, kaip, kur ir ką mokytis. Taigi išskiriama individualaus mokymosi laiko, tempo ir vietos galimybė. Pasak autorių, IKT grįsto mokymo atveju užtikrinamas mokymosi sąlygų sudarymas besimokančiajam, pasiūlius jam individualų laiką, tempą, vietą, mokymosi galimybę ir autonomiško individualizuoto mokymosi principus. Tačiau B. Collinso ir J. Mooneno (2012) teigimu, lankstumas nebūtinai apima vietos pakeitimą, lankstusis mokymas gali vykti ir auditorijoje, kurioje andragogas ir besimokantieji yra kartu. Lankstumas mokant gali apimti kurso išteklių pasirinkimą, mokymo būdus, medijos naudojimą ir daug kitų galimybių. Lankstumą galima suvokti kaip pasirinkimo besimokančiajam suteikimą. Lankstusis mokymas ypatingas tuo, jog rodo judėjimą nuo mokymo, kai esminiai sprendimai yra priimami andragogo, iki mokymosi, kai pats besimokantysis gali daryti sprendimus. B. Collinsas ir J. Moonenas (2012) pažymi, jog lankstumas mokant nėra lengvai įgyvendinamas, reikalauja inovacinio, kūrybiško andragogo požiūrio į kurso pertvarkymą. Gerai apgalvotos elektroninio mokymo programos besimokančiajam gali suteikti individualizuotą, įtraukiančią, efektyvią, lengvai pasiekiamą, lanksčią ir prasmingą mokymosi aplinką. Pasak autorių, lankstusis suaugusiųjų mokymasis apima keturis elementus: technologiją, andragogiką, įgyvendinimą ir instituciją. Galima teigti, kad IKT taikymas studijų metu atveria galimybes sukurti veiksmingą ir efektyvią paramos / pagalbos sistemą, leidžiančią lanksčiai ir prasmingai mokytis, atliepiant individualius besimokančiųjų poreikius.

IKT grįstas mokymas studijų procese kelia reikalavimus andragogui, kuris turi įvertinti naujus technologijų pokyčius, kurti, redaguoti mokymo programas ir rengti bei tobulinti mokymo medžiagą ir vertinimo sistemą. Mokymo perkėlimas į mokymąsi ir besimokančiojo atsakomybės prisiėmimas už mokymosi eigą bei rezultatus įpareigoja andragogą suteikti efektyvią paramą / pagalbą, suteikti žinių ir įgūdžių, kaip mokytis, taip pat, remiantis I. Jahnke, P. Bergstromu ir kt. (2012), ieškoti būdų, kaip suderinti naujausias technologijas su andragoginėmis didaktinėmis nuostatomis. D. G. Perrinas (2010) teigia, kad rengdamas naują ir kokybišką IKT grįsto mokymo turinį, andragogas yra įsipareigojęs naudoti IKT, interneto galimybes, tačiau pasikliauti vien tik technologijomis nepatariama, nes būtini ir andragoginiai mokymo metodai.

Tad andragogo rūpesčiu tampa gebėjimas teikiant paramą / pagalbą IKT naudoti tinkamai: ir kaip žinių šaltinį, ir kaip papildomą priemonę jų įgyti. Svarbų vaidmenį atlieka andragogas, nes, D. Abromavičienės, M. Teresevičienės ir kt. (2013) nuomone, kokybiškai parengtas IKT grįstas mokymo turinys, naujų mokymo strategijų taikymas, sėkminga mokymo parama / pagalba daro įtaką besimokantiejiems įgyjant žinių, institucijos ir mokymo programos populiarumui bei patikimumui.

Aptariant mokymąsi, kurio metu naudojamos IKT ar interneto svetainės ir akcentuojamas nuotolis tarp švietimo paslaugos teikėjų ir jos vartotojų, galima teigti, kad mokant naudojamos elektroninės priemonės besimokančiajam sudaro sąlygas pasirinkti, ką, kuriuo metu, koku tempu, kurioje vietoje ir kaip mokytis. Tai yra mokymasis, nukreiptas į besimokantįjį, atsakomybės prisiėmimas už mokymosi rezultatus; mokymasis dėl savęs paties, o andragogo vaidmuo reiškiasi kaip konsultanto ir pagalbininko (Abromavičienė ir kt., 2013). IKT grįstas mokymas pritaikytas mokytis arba organizuoti mokymąsi nuotoliniu, elektroniniu, virtualiu būdais, pasitelkiant IKT vykdyti bet kokio pobūdžio sąveiką ir atlikti kitus su mokymu susijusius veiksmus internetinėje erdvėje. Taigi jis suvokiamas ir kaip nuotolinis mokymasis. Tai mokymosi forma, kai besimokantysis nepalaiko tiesioginio kontakto su andragogu, tačiau bendravimas ir komunikavimas tarp jų užtikrinamas IKT priemonėmis. Esminis bruožas yra atstumas tarp andragogo ir besimokančiojo, tai sudaro sąlygas besimokančiajam prieiti prie kurso iš bet kurios vietos. Tačiau IKT leidžia daryti paskaitų vaizdo įrašus, sukelti medžiagą į atitinkamas duomenų bazes ar forumus bei pateikti nuorodas į mokymo medžiagą. Dažnai nuotolinis mokymas yra mišrus, t. y. apima ir tiesioginius susitikimus tam tikru metu (pvz., nuotolines paskaitas) ir į elektronines aplinkas sukeltą medžiagą, pasiekiamą patogiu laiku patogioje vietoje.

Nors Lietuvoje funkcionuoja kompiuterizuoto ir nuotolinio mokymo tinklai, kuriami nuotolinio mokymosi kursai, besimokantieji dar nepakankamai išnaudoja IKT ir nuotolinio mokymosi galimybes bei ypatumus. IKT taikymas atliepia kelis tikslus: didaktinius, organizacinius, techninius ir strateginius. IKT priemonių integravimas į studijas gali reikštis įvairiai, priklausomai nuo to, ar realizuojamos nuotolinės studijos, ar tik jų elementai taikomi tradicinėse studijose. Tradicinių studijų atveju, taikydamas nuotolinių studijų elementus (kompiuterius, multimedijas, projektorius ir kt.), dėstytojas praturtina savo paskaitas auditorijoje įvairiomis didaktinėmis laikmenomis (Jatkauskienė, 2013). Be kita ko, nuotolinės sistemos teikia vadovavimo ir administravimo galimybes: vadovavimas paskaitoms, studentams, studentų veiklos stebėseną, didaktinio proceso rengimas, savarankiška studentų registracija. Papildomos priemonės ir įrankiai gali praturtinti veiklą: darbų apžvalga, paskaitų matomumas, užrašų valdymas, paieškos varikliai, integruoti terminų žodynai, internetinės *Wiki* priemonės, asmeninės erdvės, Portfolio, apklausos įrankiai, statistiniai duomenys ir kt. (Targamadzė ir kt., 2010).

Nuotolinės sistemos padeda įveikti laiko ir erdvės apribojimus: studentas per savo asmeninį kompiuterį dalyvauja studijose, kurių turinys ir procesas yra organizuoti atsižvelgiant į nustatytas studento turimas kompetencijas ir numatytus studijų

tikslius bei tarpinių vertinimų metu pasiektus studijų rezultatus. Taigi studijos yra individualizuoto pobūdžio. Todėl andragogo vaidmuo šiuo atveju yra fundamentalus, nes šiandien jau akcentuojamas ne žinių perteikimas, o besimokančiojo siekis su andragogo parama / pagalba įgyti žinių ir mokėjimų bei maksimalų savarankiškumo lygį. Tačiau verta paminėti ir tai, kad labai svarbu pašalinti izoliacijos pojūtį, kurį tam tikrais atvejais studentas gali patirti virtualioje auditorijoje, skatinti jo mokymosi motyvaciją, jį drąsinti, klausiant, orientuojant geresnio žinių supratimo link. Nuotolinių studijų ar jų elementų taikymo sėkmė priklauso nuo besimokančiojo savarankiškumo, savireguliacijos gebėjimų, andragogo naudojamų IKT priemonių ir teikiamos paramos / pagalbos kokybės, studijų konteksto, virtualios auditorijos narių sinergijos. Tačiau B. Jatkauskienės (2013) teigimu, geriausių rezultatų pasiekama, kai šalia tradicinių studijų yra diegiami nuotolinių studijų elementai.

Šiuo metu organizuojant nuotolines studijas ar taikant jų elementus dažniausiai naudojamos tokios mokymosi platformos: *Moodle, Plenadis, Dokeos, Claroline*, kurios sukurtos tam, kad užtikrintų ir optimizuotų internete ar intranete e. mokymosi veiklos valdymą, pradedant informacijos apie e. mokymosi veiklos pasiūlą, registraciją, šaltinių valdymą, individualizuotos didaktinės sekos organizavimą, andragogo vykdoma mokymosi stebėseną ir vadovavimą besimokantiejiems, paramos / pagalbos teikimu. Mokymosi platforma yra priemonė, skirta e. paskaitoms valdyti ir publikuoti, t. y. pateikti didaktinį turinį, suderinus dokumentinius ir skaitmeninius šaltinius.

Apibendrinant galima teigti, jog andragogo tikslas – derinant andragoginius principus ir besimokančiųjų poreikius, kurti ir užtikrinti jų mokymuisi būtinas sąlygas, galimybes ir situacijas, teikti kokybiškas paramos / pagalbos paslaugas pasitelkiant įvairias IKT priemones. Padedant naudotis IKT, besimokančiajam yra sudaromos sąlygos pačiam pasirinkti, ką, kuriuo metu, koku tempu, kurioje vietoje ir kaip mokytis, priisiimant atsakomybę už mokymosi rezultatus ir mokymąsi dėl savęs, andragogui tampant jo konsultantu ir pagalbininku. IKT grįstas mokymas suvokiamas ir kaip nuotolinis mokymas, kurio metu nepalaikant tiesioginio kontakto su dėstytoju bendravimas ir komunikavimas užtikrinamas pasitelkiant IKT priemones. IKT naudojimas studijų procese leidžia sukurti veiksmingą ir efektyvią paramos / pagalbos sistemą, kuri skatina prasmingą ir lankstų mokymąsi. Nuotolinis mokymasis priklauso nuo paties besimokančiojo savarankiškumo gebėjimų, andragogo naudojamų IKT priemonių, teikiamos paramos / pagalbos, studijų konteksto ir virtualios auditorijos. IKT grįstos paramos / pagalbos keliama reikalinga atskleidžia andragogui reikalingų įvairių gebėjimų, pagrindžiančių kompetencijų sąsajas su technologijomis, svarbą. Andragogui reikšmingas lankstumo gebėjimas, užtikrinantis galimybę prisitaikyti prie besimokančiųjų poreikių, gebėjimas naudotis visomis IKT priemonėmis, socialiniais tinklais, užtikrinančiais aktyvesnę besimokančiųjų įtraukimą į mokymosi veiklą, ir kt.

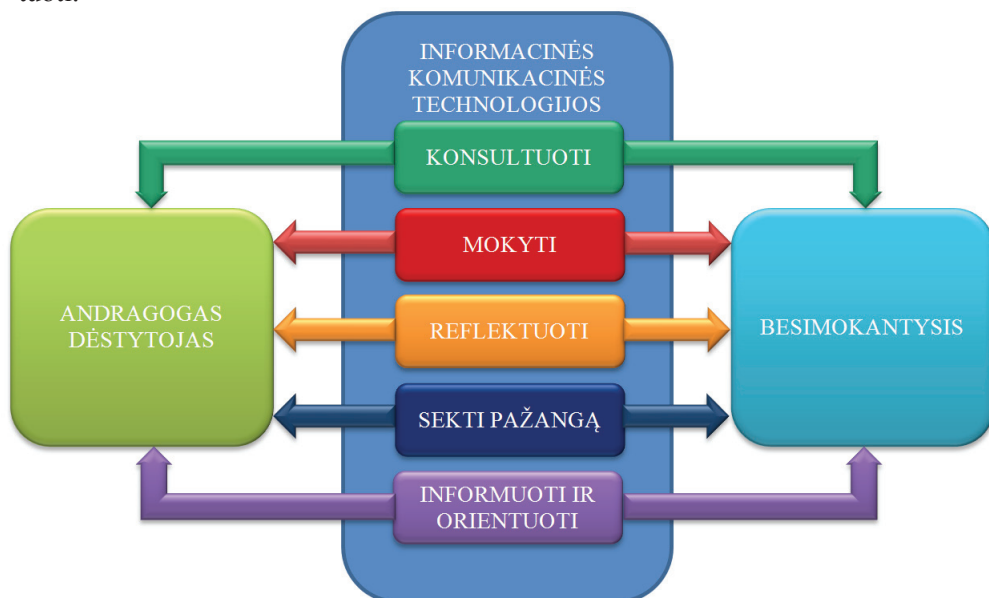
2. Informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo modeliavimas andragogo veikloje teikiant paramą / pagalbą besimokančiajam

Mokslo bendruomenėje parama / pagalba yra dažnai vartojami žodžiai. Paramos / pagalbos tikslas – padėti suaugusiajam mokytis pačiam, t. y. kad besimokantysis pats spręstų iškilusias problemas, taikytų įvairias mokymosi strategijas ir kt. Andragogo teikiama parama / pagalba gali būti visokeriopa, t. y. socialinio, afektyvinio, kognityvinio ir kt. pobūdžio. Paramos / pagalbos teikimo aspektu andragogui svarbu padėti besimokančiajam pasirinkti tinkamus mokymosi būdus, numatyti laiką, kurį teks skirti mokymuisi, padėti siekti mokymosi pažangos, atsižvelgiant į jo turimus gebėjimus, ir kt.

Vienas iš daugelio būdų teikti paramą / pagalbą besimokantiejiems yra vaizdo konferencijos. Vaizdo konferenciją galima atlikti keliais būdais. Pvz., naudoti stacionarius / nešiojamuosius kompiuterius su WEB kameromis, mikrofonais ir specialia programine įranga. Viena iš tokių įrangų yra *Skype*, kurią pasitelkus galima besimokantįjį konsultuoti rūpimais klausimais, mokyti jį, informuoti ir orientuoti, bendraujant tiek vaizdu, tiek garsu. *Skype* programa turi keletą privalumų: yra nemokama; kiekvienas gali įsirašyti ir naudotis; galima persiųsti dokumentus iš karto kitiems besimokantiejiems; yra populiari visame pasaulyje. Tačiau ji turi vieną trūkumą – negali rodyti pateikčių konferencijos metu. Taigi dėstytojas turėtų žinoti, kad siekiant vykdyti vaizdo konferenciją neprivalu naudotis vien tik *Skype* programine įranga: internete yra daugybė pasiūlymų naudotis kitomis vaizdo konferencijos programomis, kuriomis galima suteikti paramą / pagalbą besimokančiajam. Vertinga *Join.me* programinė įranga, leidžianti dalintis su mokymo dalyviais savo kompiuterio ekranu, kas suteikia galimybę dėstytojui matyti besimokančiuosius ir tuo pat metu jiems rodyti pateiktis, kompiuteryje braižyti schemas ir dalytis šia medžiaga. Naudojantis šia programine įranga, vienu metu gali prisijungti iki 10 žmonių. Tai naudinga tuomet, kai ne visi studentai gali atvykti į paskaitas dėl sveikatos sutrikimų ar kt. priežasčių. Prisijungus kitiems studentams, dėstytojas taip pat gali su jais bendrauti nuotoliniu būdu ir juos matyti. *Skype*, *Join.me* padeda sukurti įvairesnę mokymosi aplinką, teikiant besimokančiajam paramą / pagalbą, ir tai nereikalauja didelio pasirengimo. Tačiau dėstytojais turėtų būti pamokyti, kaip naudoti šias programas, teikiant paramą / pagalbą. *Skype* programą galima naudoti baigiamųjų darbų gynimo metu, nes studentas, padedamas konferencinės įrangos, gali rodyti pateiktis ir bendrauti su komisijos nariais. Naudojantis vaizdo konferencijos įranga, dėstytojas turi galimybę nuotoliniu būdu skaityti paskaitas besimokančiajam, kai studentas dėl pateisinamų priežasčių negali atvykti, t. y. gyvena arba dirba užsienyje ar dėl ligos negali dalyvauti paskaitose.

Modeliuojant paramos / pagalbos procesą besimokantiejiems (1 pav.) IKT aspektu, galima teigti, jog andragogas turi galimybę besimokančiajam teikti šią pa-

ramą / pagalbą: konsultuoti, mokyti, reflektuoti, sekti pažangą, informuoti ir orientuoti.

1 pav. IKT grįstas andragogo paramos / pagalbos besimokančiajam teikimo modelis

Konsultuoti. Galima teigti, kad besimokančiojo veikloje andragogo konsultavimo įgūdžiai užima svarbiausią vietą. Esama įvairių konsultavimo teorijų, kurių pagrindą sudaro asmenybės samprata, jos funkcionavimo specifika, asmenybės raidos ir jos sutrikimų samprata bei poveikio priemonių specifika. Tačiau konsultavimo teorijos nevisiškai atskleidžia realybę, nėra visa apimančios, kitą kartą gali trukdyti andragogui kurti savo paramos / pagalbos stilių pagal besimokančiojo poreikius. Andragogas turėtų sudaryti sąlygas besimokančiajam konsultotis su IKT pagalba. IKT besimokantysis gali konsultotis keliais būdais. Vienas iš jų yra konsultavimasis elektroniniu paštu (siuntimas reikiamos medžiagos ir grįžtamojo ryšio užtikrinimas – gavimas iš besimokančiųjų atliktų darbų tarpinius ir galutinius rezultatus), naudojimasis vaizdo konferencijos programomis. Kai kurios iš jų leidžia matyti, ką dėstytojas koreguoja, taiso ir tuo pačiu metu bendrauti tarpusavyje. Vienu metu galima konsultuoti ne tik vieną studentą, bet ir visą grupę. Dar vienas iš būdų yra naudojimasis nuotolinio mokymo sistemomis, pvz., *MeetCheap* ar *Moodle*, apimančiomis elektroninį pašta, vaizdo konferencijas ir testus. Ši aplinka itin svarbi, nes leidžia interaktyviai konsultotis ir atlikti užduotis.

Mokymas(is). Teikiant paramą / pagalbą IKT, būtina suvokti, kad pagrindinis tikslas, kurio savo veikla turėtų siekti andragogas, – padėti besimokančiajam mokytis, tobulėti. Šiandien retas dėstytojas, padedantis mokytis studentui, nenaudoja IKT. Paskaitų metu projektoriumi perteikiama svarbi mokymosi medžiaga, kuri

gali būti įvairiausių formų. Tai ir rodoma vaizdo medžiaga, pristatymai, imitaciniai modeliai. Taip pat yra ir kitų būdų, padedančių mokytis vieniems, – tai nuotolinio mokymo sistemos, leidžiančios pateikti įvairias mokymosi užduotis bei vertinti pažangą. Visa tai padeda besimokančiajam greičiau suprasti reikiamą informaciją, nes vien tik pateikta tekstinė medžiaga be pavyzdžių nebus suvokta efektyviai.

Reflektavimas. IKT padeda kurti sąlygas ir besimokantiejiems reflektuoti, t. y. suteikia galimybių kurti užduotis, skatinančias pritaikyti teorines žinias ir asmenines patirtis. Tam galima naudoti įvairias programas, įgalinančias kurti imitacines situacijas, siekiant rasti problemos sprendimo būdus.

Pažangos sekimas yra ne mažiau svarbus procesas, virtualios mokymosi aplinkos studentui atveriantis daug galimybių: patogiu laiku teikti klausimus dėstytojui ir operatyviai gauti atsakymus į juos, diskutuoti virtualiuose pokalbių kambariuose, dalyvauti teminiuose pokalbiuose, vesti savo internetinį dienoraštį, naudotis nežinomų sąvokų paaiškinimais, priemonėmis, padedančiomis geriau įsiminti apibrėžimus, sekti savo pažangą kurse ir kt. Galima sekti pažangą ne tik virtualioje mokymosi aplinkoje, bet ir naudoti internetines apklausas, leidžiančias nustatyti, ar besimokantysis ko nors išmoko, ar ne. Iš esmės virtuali mokymosi aplinka skirta mokymuisi kompiuterių tinkluose organizuoti, tvarkyti ir valdyti. Tokioje sistemoje privalo būti mokymosi medžiaga, užduotys, bendravimas, užduočių įvertinimas. Virtuali mokymosi aplinka atlieka nemažai funkcijų, ir nors virtualiųjų mokymosi aplinkų sukurta keletas šimtų, tačiau jų funkcijos panašios. Virtualioje sistemoje interaktyvaus mokymo tikslas – skatinti mentalinę veiklą, norą pažinti, atsirandantį tuomet, kai įprasti būdai nepadeda išspręsti užduoties. Mokant interaktyviais būdais, besimokantieji įgyja ne tik žinių, bet ir gebėjimų.

Informavimas ir orientavimas. IKT suteikia daug galimybių medžiagą pateikti interaktyviai, animuotą, įgarsintą, įrašytą skaitmeninėje laikmenoje (kompaktinėje plokštelėje, atmintuke ir kt.) ar gauti iš interneto, kuriame egzistuoja daug duomenų bazių, kuriose yra straipsnių, kartais net knygų. Šiais laikais besimokančiajam nesunku rasti informacijos: jei nėra reikiamos, bibliotekos skelbia, kokias knygas turi, ir leidžia internetu rezervuoti, o vėliau pasiimti. Medžiagą dėstytojas gali skelbti net universiteto tinklalapyje, prie kurio studentai gali prisijungti ir pasinaudoti jiems aktualia informacija. Internetu taip pat labai lengvai galima skelbti paskaitos vaizdo medžiagą, kas leidžia nedalyvavusiam ar sirgusiam studentui pamatyti ir išgirsti, ką dėstytojas aiškino paskaitos metu. Labai dažnai nuotolinėse studijose naudojamos ir vaizdo paskaitų sistemos, tokios kaip *Vips*, *Mediasite*, *Panopto* ar kt., leidžiančios vienu metu įjungti skaidrių rodymą ir komentavimą.

Apibendrinant remiantis autorių sukurtu modeliu galima teigti, jog andragogas, pasitelkdamas programas *Skype*, *Join.me*, vaizdo konferencijos įrangą ir elektroninį paštą, gali besimokantįjį konsultuoti, mokyti, informuoti ir orientuoti. Naudojant programas *Moodle* ir *MeetCheap*, galima ne tik konsultuoti, mokyti, informuoti ir

orientuoti, bet ir reflektuoti, sekti mokymosi pažangą. Taigi galima teikti įvairią paramą / pagalbą besimokantiejiems pasitelkus IKT (vaizdo konferencijos įrangą, specializuotas programas, elektroninį paštą bei virtualaus mokymosi aplinką). Siekiant, kad parama / pagalba elektroniniu, virtualiu būdu būtų sėkminga, reikia sudaryti sąlygas konsultuotis (studentas, naudojantis IKT, turi galimybę bendrauti su dėstytoju ir konsultuotis iškilusiais klausimais), mokytis (naudodamasis IKT, studentas turi galimybę gauti informaciją ir ją suprasti), reflektuoti (sudaryti sąlygas studentui pačiam reflektuoti, pasitelkus įvairias programas), sekti pažangą (studentų pažangai sekti turi būti pritaikytos tam tikros programos, viena iš jų – virtuali mokymosi aplinka, leidžianti matyti, kaip studentas atliko užduotis ir kitus darbus), informuoti ir orientuoti (suteikti studentams galimybę, pasitelkus IKT, ieškoti jiems reikalingos informacijos).

3. Besimokančiųjų požiūrio į paramos / pagalbos teikimą IKT aspektu analizė

Siekiant atlikti andragogo teikiamos paramos / pagalbos analizę IKT aspektu, 2015 m. Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institute buvo atliktas tyrimas.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti andragogo teikiamos paramos / pagalbos formas, būdus besimokančiajam IKT aspektu.

Tyrimo metodas. Apklausa – klausimynas besimokantiejiems, siekiant ištirti jų požiūrį į paramos / pagalbos teikimą IKT aspektu.

Tyrimo instrumentas. Duomenų apdorojimo imtis – 98 visiškai užpildytos anketos. Pirmąją klausimyno dalį sudarė demografiniai duomenys (lytis, amžius, gyvenamoji vieta). Antroje dalyje buvo tiriamas besimokančiųjų požiūris į IKT naudojimą studijose (kokiomis IKT priemonėmis naudojamas ieškant informacijos ir atliekant užduotis, kaip dažnai naudojamas IKT paskaitų metu ir studijų darbams atlikti, kaip dėstytojai motyvuoja naudotis IKT ir kt.). Trečioje klausimyno dalyje teirautasi apie dėstytojo teikiamą paramą / pagalbą (kokiais būdais, kaip teikia: elektroniniu paštu, vaizdo konferencijomis ar telefonu, kokia paramos / pagalbos forma priimtiniausia studentams ir ar dėstytojas turi visada pasitelkti IKT, teikdamas paramą / pagalbą, ir kt.). Paskutinėje klausimyno dalyje siekta atskleisti besimokančiųjų požiūrį į nuotolines studijas (ar yra tekę jomis naudotis, ar atitinka jų lūkesčius ir viltis, ar norėtų, kad studijos nuolatos vyktų nuotoliniu būdu, ir kt.).

Tyrimo duomenų apdorojimas ir analizė. Rezultatams apdoroti naudota kompiuterinė statistinė duomenų apdorojimo programa SPSS 17 versija ir MS Office Excel 2010 programinė įranga. Taikyti šie statistiniai metodai: 1) dažnių lentelės; 2) grafinė analizė duomenims sisteminti ir dažnių skirstiniams aprašyti, pavaizduoti; 3) neparametriniai testai (*Mann-Whitney* kriterijai); 4) dviejų kintamųjų tarpusavio ryšio vertinimas (*Spearman* koreliacijos koeficientas).

Kaip parodė apibendrinta rezultatų analizė demografiniu aspektu, apklausoje daugiausia dalyvavo moterų (67 proc.), pagal amžių daugiausia (62 proc.) ats-tovavusių 20–25 metų grupei. 88 proc. respondentų gyvena Lietuvoje, o likusi dalis – užsienyje.

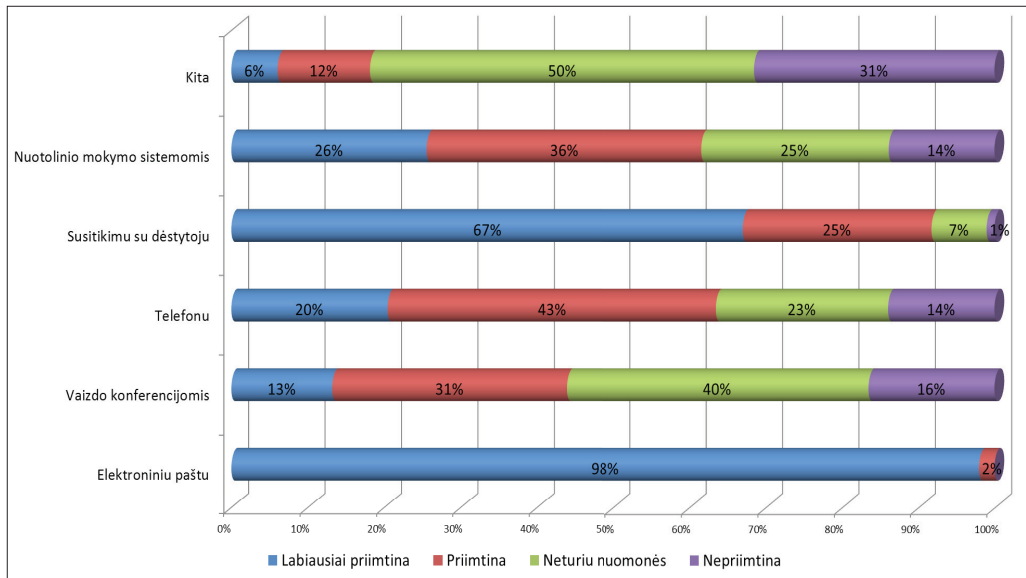
Besimokančiųjų požiūris į IKT naudojimą ieškant informacijos ir atliekant už-duotis pasiskirstė įvairiai. Didesnė dalis apklaustųjų (31 proc.) naudoja interneto paieškos sistemomis, kita dalis (25 proc.) naudoja teksto rengimo technologi-jas. Taip pat 16 proc. paminėjo, kad naudoja pateikčių rengimo programomis ir duomenų bazėmis. Mažiausiai (12 proc.) naudoja skaičiuoklės rengimo progra-momis. Respondentų požiūris į IKT naudojimą paskaitų metu taip pat pasiskirstė įvairiai: daugelis (37 proc.) teigė, kad dažnai tenka naudotis IKT paskaitų metu, 34 proc. nurodė – kartais, likusi dalis (29 proc.) – visada. Gauti rezultatai rodo, kad didžiajai daugumai besimokančiųjų tenka naudotis IKT paskaitų metu. Tai liudija, jog kiekvienos švietimo sistemos paskirtis – ne tik perduoti informaciją bei žinias, bet ir kurti žinių kaupimui palankią mokymosi aplinką. Ieškant veiksmingesnių sa-varankiško mokymosi galimybių, IKT naudojimo sfera studijų procese nuolat ple-čiamą. IKT, leisdamas patogiai ir greitai gauti bei perduoti informaciją ir reaguoti į ją, tampa puikiu įrankiu, darančiu studijų procesą patrauklų ir prieinamą.

Respondentų teirautasi, kaip dažnai jie atlieka studijų darbus, pasitelkę IKT. Di-džioji dalis (53 proc.) teigė, kad pasitelkia dažnai, mažesnė dalis (35 proc.) – visa-da, likusi (12 proc.) – kartais. Gauti duomenys rodo, kad visi besimokantieji moka ir geba naudotis IKT įvairiems studijų darbams atlikti. Galima teigti, kad dėstytojai turėtų skatinti ir sudaryti galimybes bei sąlygas naudotis IKT studijų metu. Didžioji dalis (48 proc.) besimokančiųjų pažymėjo, kad dėstytojai motyvuoja naudotis in-ternetu todėl, kad visą medžiagą persiunčia elektroniniu paštu. 25 proc. teigė, kad dėstytojai pateikia nuorodas į reikiamą medžiagą ir skelbia ją interneto svetainėje. Likusi dalis (27 proc.) nurodė, kad skelbia atsiskaitomuosius testus, darbus ir kitas savarankiško darbo užduotis interneto svetainėje, t. y. dėstytojai siekia užtikrinti grįžtamąjį ryšį, sekti pažangą, skatinti mokytis patiems. Galima teigti, kad dės-tytojai geba naudotis IKT ir teikti medžiagą besimokantiesiems, motyvuoja juos naudotis IKT, taip pat nemaža dalis jų išnaudoja IKT galimybes teikdami paramą / pagalbą studentams.

Respondentų klausta, kokiais būdais dėstytojai teikia paramą / pagalbą besimo-kantiesiems. Daugiau nei pusė (56 proc.) pažymėjo, kad elektroniniu paštu, kita dalis (19 proc.) – telefonu, o mažiausiai – nuotolinio mokymo sistemomis (*Moodle* ir kt.) (16 proc.), vaizdo konferencijomis (*Skype* ir kt.) (9 proc.). Svarbu akcentuoti, kad viena populiariausių virtualių mokymosi aplinkų – *Moodle* yra grindžiama so-cialinio konstruktyvizmo teorija ir pripažįstama lanksčiausia andragoginiu aspek-tu. Ji tinka ir nuotoliniam mokymui, ir užduotims pateikti mokantis kompiuterių klasėje, ir paramai / pagalbai teikti. Gauti duomenys leidžia teigti, jog dėstytojai

dažniau renkasi elektroninį paštą kaip paramos / pagalbos teikimo būdą, nes tai lengviausias būdas, nereikalaujantis didesnio pasirengimo lyginant su nuotolinio mokymo sistemomis ir vaizdo konferencijomis. Galima daryti išvadą, jog IKT taikymas andragogą įpareigoja nuolatos domėtis naujomis galimybėmis, mokymo ir mokymosi metodikomis, orientuotomis į studentą.

Daugelis (35 proc.) respondentų teigė, kad dėstytojai siunčia paskaitų medžiagą, mažesnė dalis (27 proc.) – literatūros sąrašą, 17 proc. – interneto tinklalapių adresus, 21 proc. – konsultuoja įvairiais su studijomis susijusiais klausimais. Remiantis gautais duomenimis, galima teigti, kad didžioji dauguma dėstytojų teikia paramą / pagalbą besimokantiems įvairiais būdais, pasitelkdami IKT (elektroniniu paštu siunčiama mokymosi medžiaga, konsultuojama, rekomenduojama literatūra, interneto tinklalapių adresai ir kt.). Visgi populiariausias būdas teikti paramą / pagalbą yra elektroninis paštas (persiunčiant paskaitų medžiagą), ne toks priimtinas – naudojimasis vaizdo konferencijomis, reikalaujantis daugiau pasirengimo. Svarbu akcentuoti, jog dėstytojai vaizdo konferencijos įrangą turėtų dažniau naudoti paskaitoms ir konferencijoms vykdyti, nes šiuo būdu galima efektyviau teikti paramą / pagalbą besimokantiems. Taip pat respondentų klausta, kokie jiems priimtinausi dėstytojų paramos / pagalbos teikimo būdai. Apibendrinti tyrimo rezultatai (2 pav.) parodė, jog elektroninis paštas respondentams yra priimtinausias, nes beveik visi (98 proc.) pažymėjo kaip priimtina būdą, likusieji (2 proc.) taip pat pabrėžė kaip priimtinausią. Ne itin populiari vaizdo konferencija. Tik 13 proc. respondentų pažymėjo, kad šis būdas priimtinausias, ir 31 proc., kad priimtinas. 40 proc. neturėjo nuomonės apie vaizdo konferencijas, ir tai yra antras nepriimtinas būdas pagal procentų kiekį (16 proc.) lyginant su kitais. Galima daryti prielaidą, jog parama / pagalba vaizdo konferencijomis teikiama rečiau. 20 proc. teigė, jog telefonas jiems yra priimtinausias būdas, 45 proc. – priimtinas, 23 proc. – neturi nuomonės ir tik 14 proc. nurodė, kad šiuo būdu jiems parama / pagalba nepriimtina. Dauguma respondentų telefoną įvardija kaip priimtina. Susitikimas su dėstytoju yra antras priimtinausias būdas teikti paramą / pagalbą besimokantiems (67 proc.). 25 proc. pažymėjo, kad jiems tai priimtina, 7 proc. – neturi nuomonės ir tik 1 proc. nurodė, kad jiems toks paramos / pagalbos būdas nėra priimtinas. 26 proc. respondentų teigia, kad nuotolinio mokymo sistemos jiems yra priimtinausias paramos / pagalbos teikimo būdas, 36 proc. pažymėjo, kad priimtinas. 25 proc. neturi nuomonės, ar jiems tai priimtina, ar nepriimtina, o 14 proc. teigė, kad nenorėtų, jog jiems būtų teikiama parama / pagalba nuotolinio mokymo sistemomis. Gauti duomenys rodo, kad pusė respondentų sutiktų šiuo būdu gauti paramą / pagalbą.

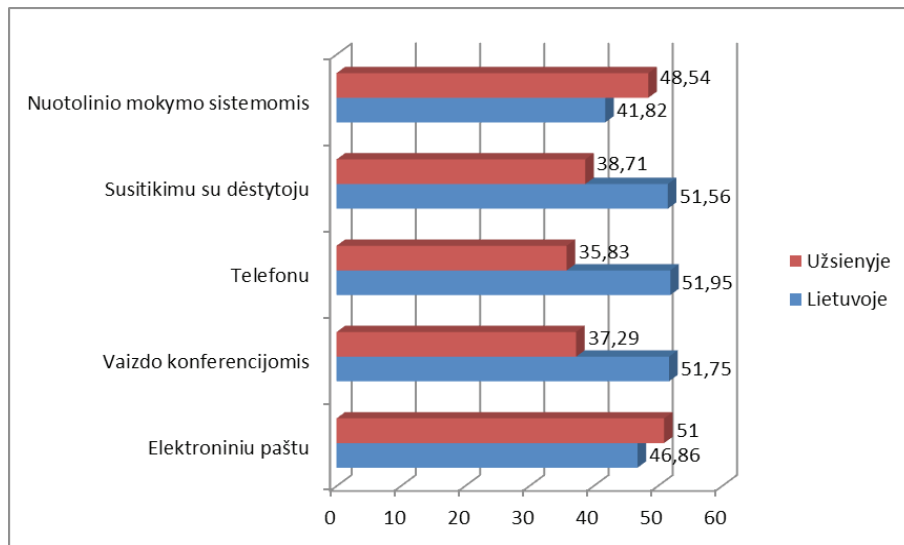

2 pav. Paramos / pagalbos teikimo būdai besimokantiesiems

Apibendrinant tyrimo duomenis, galima teigti, kad priimtiniausi būdai teikti paramą / pagalbą besimokantiesiems yra elektroninis paštas, susitikimas su dėstytoju ir nuotolinio mokymo sistemos. Respondentai elektroninį paštą pasirenka todėl, nes tai itin paplitęs būdas ir beveik visi juo naudojasi, tai nereikalauja daug pasiruošimo. Antras pagal populiarumą – susitikimas su dėstytoju kaip vienas iš paprastesnių ir aiškesnių būdų teikti paramą / pagalbą studentui. Paskutinis pagal populiarumą – nuotolinio mokymo sistemos, tai vienas iš vis labiau populiarėjančių būdų teikti paramą / pagalbą, nes iš bet kur galima prisijungti prie tokios sistemos ir atlikti užduotis bei pasikonsultuoti su dėstytoju. Reikia pripažinti, jog efektyviausia priemonė e. mokymosi kursams teikti yra internetas, užtikrinantis greitą keitimąsi informacija ir aukštą interaktyvumo lygį. Todėl vienas labiausiai paplitusių būdų e. mokymosi kursams organizuoti yra elektroninis paštas, interneto svetainės ir kt. Tačiau internetas pats savaime tokio lankstumo neužtikrina. Nuoseklų ir lankstų mokymo(si) procesą gali užtikrinti tik efektyvi ir tiesioginė mokymo organizavimo sąveika, grupinis darbas, diskusijų grupės, seminarai ir kt. mokymo(si) metodai. Taigi galima teigti, jog naudojantys IKT besimokantieji paramą / pagalbą gali gauti įvairiais būdais, t. y. gali konsultuotis, mokytis, gauti informaciją ir pan. Siekiant, kad teikiama parama / pagalba IKT aspektu būtų įvairesnė, efektyvesnė, būtina dėstytojus, studentus plačiau informuoti apie IKT galimybes teikiant paramą / pagalbą besimokantiesiems.

Siekta sužinoti, koks būdas teikti paramą / pagalbą besimokantiesiems, gyvenantiems Lietuvoje ir užsienyje, yra priimtinausias (3 pav.). Remiantis rezultatais, galima teigti, jog teikiamą paramą / pagalbą, pasitelkus nuotolinio mokymo sistemas (48,54 rangų vidurkis), taip pat elektroninį paštą (51 rangų vidurkis), dažniau

renkasi gyvenantieji užsienyje nei Lietuvoje. Taigi užsienyje gyvenantiems besimokantiems tai yra priimtinausias būdas, patogus konsultuotis su dėstytojais ir gauti jų paramą / pagalbą. Gyvenantiems Lietuvoje priimtinesnis būdas gauti paramą / pagalbą yra susitikimas su dėstytoju, telefono ryšys ir vaizdo konferencijos.

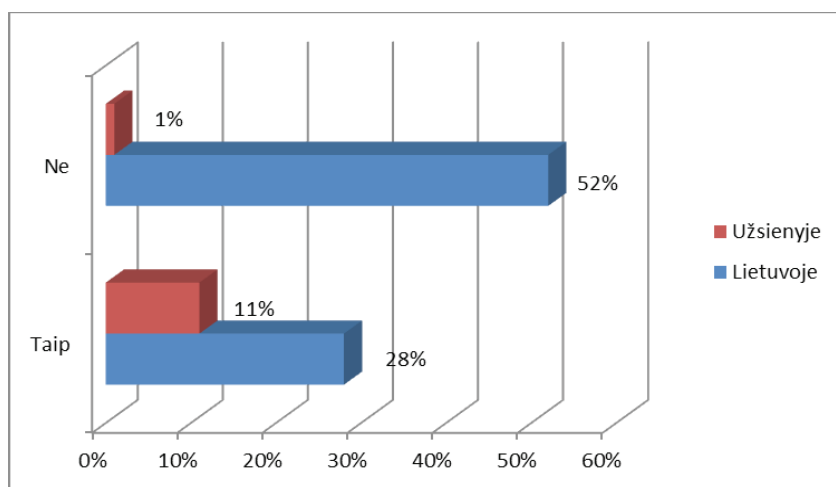
3 pav. Priimtinausi būdai teikti paramą / pagalbą besimokantiems pagal gyvenamąją vietą

Siektą nustatyti, kokią vaidmenį vaidina dėstytojo teikiama parama / pagalba IKT aspektu. Dauguma respondentų (62 proc.) teigė, kad didelį, 38 proc. – vidutinį. Galima teigti, kad daugumai respondentų dėstytojo teikiama parama / pagalba IKT aspektu vaidina svarbų vaidmenį ir padeda besimokančiojo mokymosi sėkmei.

Tyrimu nustatyta, kad didžioji dauguma besimokančiųjų (81 proc.) pageidautų dėstytojo paramą / pagalbą gauti IKT, ir tik 19 proc. pažymėjo, kad nenorėtų. Taigi galima teigti, jog respondentai moka naudotis IKT ir pageidautų, kad paramą / pagalbą dėstytojai teiktų naudodamiesi technologijomis. Apskaičiavus *Spearman* ranginę koreliaciją, nustatyta, jog yra statistiškai reikšmingas ryšys ($p = 0,044$). Taip pat nustatytas silpnas ($r = 0,203$) ryšys tarp gyvenamosios vietos ir paramos / pagalbos teikimo pasitelkiant IKT. Todėl galima teigti, jog užsienyje gyvenantys besimokantieji turi poreikį paramą / pagalbą gauti IKT, taip pat tik maža dalis gyvenančiųjų Lietuvoje nenorėtų, kad parama / pagalba būtų teikiama IKT pasitelkiant nuolat.

Respondentų teirautasi, ar jiems yra tekę naudotis kokia nors nuotolinio mokymo sistema. Daugiau nei pusė (61 proc.) atsakė, kad nėra susidūrę su šia sistema, likusiai daliai (39 proc.) ja yra tekę naudotis. Remiantis duomenimis, akivaizdu, jog didžioji dalis respondentų nėra susidūrę su nuotolinio mokymo sistemomis. Tokia sistema po truputį vis populiarėja, ir ateityje bus vis daugiau studentų, kurie susidurs su tokiu mokymosi būdu, todėl dėstytojai turėtų skatinti besimokančiuo-

sius naudotis nuotolinio mokymo sistemomis. Taip pat respondentų domėtasi, ar nuotolinės studijos atitinka jų lūkesčius ir viltis. 39 proc. pažymėjo teigiamai, nes leidžia derinti darbą su studijomis, 25 proc. taip pat įvertino teigiamai, nes sudaro sąlygas studijuoti savarankiškai, po 14 proc. nežinojo arba pažymėjo neigiamai, nes jiems nepriimtina mokomųjų dalykų turinio pateikimo metodika, 7 proc. netenkino, nes nepatogus studijų laikas, o likusios dalies (3 proc.) netenkino dėstytojo kompetencija ir dėstytojo metodika. Remiantis gautais duomenimis, galima teigti, kad daugiau nei pusė besimokančiųjų teigiamai vertina nuotolines studijas, nes jos įgalina derinti darbą su studijomis, yra priimtinos, patogios. Šis procesas yra kuriamas, todėl prieinamesnis, patrauklus, įdomus, patogus, individualus, interaktyvus. Svarbu akcentuoti, jog dėstytojai turėtų motyvuoti studentus jomis naudotis, nes nuotolinio mokymosi privalumai yra lankstumas, savarankiškas mokymasis ir parama / pagalba mokantis. Nuotolinėse studijose naudojamos techninės priemonės lemia savarankiško studento darbo dominavimą. Todėl vienas svarbiausių šių studijų aspektų yra dėstytoji sudarytos sąlygos studijų metu palaikyti ryšį su studentu, jam vadovauti, prižiūrint jo mokymąsi, nukreipiant reikiama kryptimi, konsultuojant ir vertinant atsiskaitymus. Dažnai teigiama, kad IKT naudojimas tradicinių studijų metu nepavykusias dėstytojo puses išryškina kur kas mažiau nei nuotolinių studijų atveju. Taigi dėstytojo pozicija studentų atžvilgiu čia daug aiškiau matoma. Daroma prielaida, jog taip yra todėl, kad virtualioje nuotolinio mokymosi aplinkoje studentai daugiau laiko gali skirti refleksijai, pateiktos medžiagos analizei.

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir nuotolinių studijų pageidavimą

Tyrimu atskleista, jog didžioji dauguma (71 proc.) nepageidautų, kad studijos vyktų nuotoliniu būdu nuolatos, ir tik trečdalis (29 proc.) pageidautų tokios studijų organizavimo formos. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma besimokančiųjų nepageidauja nuotolinių studijų nuolatos, nes nebuvo susidūrę su nuoto-

linio mokymo sistemomis arba nenumano, kaip tai vyksta. Reikia pripažinti, jog e. mokymosi technologijos ne tik sudaro geresnes sąlygas studijuoti globalizacijos ir informacijos amžiuje, bet ir kuria palankią viešąją nuomonę apie suaugusiųjų švietimo instituciją. Atlikus *Spearman* koreliaciją, galima teigti, jog ji yra statistiškai reikšminga, nes $p = 0,000$. Remiantis nustatyto vidutiniu ($r = 0,384$) ryšiu tarp gyvenamosios vietos ir nuotolinių studijų, galima teigti, jog užsienyje gyvenantys studentai pageidautų, kad studijos vyktų nuotoliniu būdu (4 pav.).

Taigi tyrimo rezultatų analizė rodo, jog andragogams populiariausias ir lengviausias būdas teikti paramą / pagalbą besimokantiejiems yra elektroninis paštas. Kitomis priemonėmis, t. y. nuotolinio mokymo sistemomis, vaizdo konferencijomis ir kt., dėstytojai naudojami mažai. Elektroninis paštas – primityniausias paramos / pagalbos būdas ir besimokantiejiems. Dėstytojai turėtų skatinti juos naudoti ir kitas IKT priemones (pvz., *Moodle* sistemą, vaizdo konferencijas ir kt.). Besimokančiųjų požiūris į paramos / pagalbos teikimą naudojant IKT – teigiamas. Dėstytojai dažniausiai teikia paramą / pagalbą šiais būdais: elektroniniu paštu, susitikdami su besimokančiais, konsultuodami telefonu. Atlikus koreliaciją ir apskaičiavus rangų vidurkius, galima teigti, jog užsienyje gyvenantys besimokantieji pageidautų, kad dėstytojas teiktų paramą / pagalbą, pasitelkęs IKT, taip pat norėtų, kad studijos vyktų nuotoliniu būdu.

Išvados ir siūlymai

Apibendrinta teorinė ir empirinio tyrimo analizė parodė, jog sėkmingą andragoginę – ypač profesionaliąją – veiklą lemia žmonių raidos, bendravimo savitumų, mokymosi ypatumų ir sąlygų išmanymas. Studijose taikant IKT, svarbiausią vietą turi užimti mokymasis, o ne pačios technologijos. IKT padeda studijuoti, kai naudojamos tinkamu laiku, tinkamu būdu, tinkamoje aplinkoje. Tai patogus būdas teikti paramą / pagalbą besimokančiajam. Dėstytojas, teikdamas paramą / pagalbą, turėtų būti susipažinęs su IKT galimybėmis ir motyvuoti studentus naudotis jomis.

Paramos / pagalbos IKT aspektu tikslas – padėti besimokančiajam mokytis patį. Teikiant paramą / pagalbą pasitelkus IKT, besimokantysis gali pats pasirinkti, ką, kuriuo metu, koku tempu, kurioje vietoje ir kaip mokytis, priimti atsakomybę už savo mokymąsi ir rezultatus. IKT naudojimas studijų procese leidžia sukurti veiksmingą ir efektyvią paramos / pagalbos sistemą, įgalinančią prasmingai ir lanksčiai mokytis.

IKT naudojimas studijų procese andragogus išlaisvina iš rutinos ir leidžia susikoncentruoti bei efektyviau veikti, keičia didaktines situacijas ir leidžia keistis patiems besimokantiejiems. Andragogai turėtų skatinti naudotis informacinėmis mokymosi sistemomis, nes jų paskirtis – organizuoti, tvarkyti ir valdyti mokymąsi kompiuteriniuose tinkluose, o tokios sistemos palengvina žinių suvokimą, skatina mentalinę veiklą, pažinimo norą, atsirandantį tuomet, kai įprasti būdai nepadeda išspręsti užduoties.

Pagrindinis iššūkis andragogui, naudojančiam IKT paramai / pagalbai teikti, yra gebėjimas derinti technologijas ir didaktikos principus, nes IKT yra tik pagalbinė priemonė, skatinanti vidinę besimokančiojo motyvaciją ir kūrybišką mokymąsi, o šiame procese svarbiausia kurti ir pritaikyti mokymosi turinį, paramos / pagalbos formas, būdus, atliepiant besimokančiojo poreikius, ne tik individualizuojant mokymosi turinį, bet ir paramai / pagalbai naudojant įvairias IKT. Galima teigti, kad suaugusio besimokančiojo mokymosi sėkmę lemia sudarytos sąlygos studijuoti nuotoliniu, elektroniniu, virtualiu būdais: mokytis, konsultuotis, reflektuoti, sekti pažangą, informuoti ir orientuoti besimokančiuosius. Taip užtikrinamas ir optimizuojamas grįžtamasis ryšys bei efektyvumas ir valdoma mokymosi situacija internetinėje erdvėje.

Siekdami besimokantiesiems teikti įvairesnę paramą / pagalbą, andragogai turėtų gebėti dirbti vaizdo konferencijos įranga, virtualioje mokymosi aplinkoje ir kt. Todėl reikėtų organizuoti andragogams kvalifikacijos tobulinimo kursus, seminarus, kaip taikyti IKT teikiant paramą / pagalbą besimokantiesiems (nuotolinėmis sistemomis, vaizdo konferencijomis, interaktyviomis lentomis).

Gauta 2015 09 10

Spausdinti rekomendavo doc. dr. Ilona Zubrickienė

Literatūra

- Abromavičienė, D., Teresevičienė, M., Volungevičienė, A. (2013). Technologijomis grįsto mokymo(si) dalyvių – andragogų ir besimokančiųjų – vaidmenų kaita. *Andragogika*, Nr. 1 (4). Klaipėda: KU leidykla.
- Baziukė, D., Juščenka, N. (2013). *IT taikymas*. Klaipėda: KU leidykla.
- Clark, R. C., Mayer, R. E. (2007). *E-learning and science of instruction proven guidelines for consumers and designers of Multimedia learning*. Willey: Online library.
- Collins, B., Moonen, J. (2012). Flexible Learning in a Digital World. *Open Learning: Journal of Open, Distance and e-learning*, Nr. 2, p. 108–125.
- Dagienė, V., Kurilovas, E. (2008). *Informacinės technologijos švietime: patirtis ir analizė*. Monografija. Vilnius: Mokslo aidai.
- Hill, J. R. (2006). Flexible Learning Enviroments: Leveraging the Afordances of Flexible delivery and Flexible Learning. *Innov. Hight Edux.*, Nr. 8 (1), p. 123–145.
- Jahnke, I., Bergstrom, P., Lindwall, K., Marell-Olsson, A., Paulson, F., Vinnervik, P. (2012). Understanding, Reflecting and Designing Lerning Spaces of Tomorrow. *Enhancing Learning in the Social Sciences*, Vol. 5 (1), p. 458–468.
- Jatkauskienė, B. (2013). *Andragogų profesionalizacijos sistemos procesionali raiška*. Monografija. Klaipėda: KU leidykla.
- Lawless, S. (2009). *Leveraging Content from Open Corpus Sources for Technology Enhanced Learning*. Phd. Thesis Trinity College Dublin.
- Perrin, D. G. (2010). Adult learning. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, Vol. 7, No. 9, p. 56–78.
- Targamadžė, V., Petrauskienė, R. (2010). *Nuotolinių studijų kokybė technologijų kaitos sąlygomis. Aukštojo mokslo kokybė*. Prieiga per internetą: http://ske.vdu.lt/downloads/žurnalo_arch/amk_5/qhe_2008_074_093.pdf.
- Vilkonis, R., Turskienė, S. (2012). E. mokymasis aukštojoje mokykloje: studentų patirties ir lūkesčių tyrimas. *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2).

THE SUPPORT AND ASSISTANCE OF ANDRAGOGUE TO THOSE LEARNING THE ASPECT OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Gitana Tolutienė, Rūta Marija Andriekienė, Vaidas Stankus

Summary

Academic problem: what forms and methods of support and assistance employed by andragogue in the field of information and communication technologies (ICT) guarantee the success of the learner.

Research object – support and assistance based on ICT to adult learners.

Research objective – to analyze and distinguish forms and methods of support and assistance by andragogue to the learner learning in ICT aspect in theoretical and empirical aspects.

Research goals: 1) To conduct theoretical analysis of support and assistance to adult learner learning in information and communication technologies aspect; 2) To examine the attitude of those learning to the provision of support and assistance in ICT aspect in Continuing Studies Institute in Klaipeda University.

Research methods: 1) Theoretical analysis – analysis of scientific literature; 2) Modeling in order to distinguish forms and methods of support and assistance by andragogue to the learner; 3) Survey – a questionnaire to learners (quantitative research).

Summarized *theoretical and empirical analysis* showed that knowledge of human development, peculiarities and conditions of communication and learning are reasons for successful andragogic – especially professional – activity. In terms of ICT use in studies, learning instead of technologies should be the most important factor. ICT helps studying when used duly, in proper manner and in a suitable environment. This is a convenient way to provide support and assistance to the learner.

Principal challenges for andragogue in ICR based teaching is the ability to combine technologies and the principles of didactics as ICT is only an auxiliary tool stimulating internal motivation and creative teaching of the learner, and in this process the most important thing is to create and adapt learning content, support and assistance forms and methods, and ICT by responding to the needs of the learner not only by individualizing learning content but also by using different ICT. Consulting, informing, learning and following the progress become possible with the help of these technologies.

KEY WORDS: andragogue support / help, learner, information and communication technology, distance learning, virtual learning system.